

GORIŠKI LIST

"Goriški list" izide vsako sredo in soboto zjutraj. — Uprava uredništva v Gorici, Corso Verdi štev. 47 - Telefon štev. 292. Oglasi se zaračunavajo po ceniku. — Račun pri Cassa di Risparmio Gorica.

Gorica, dne 11. novembra 1944.

Za mesto Gorica in Trst: posamezna številka 0.50 lir, polletna naročnina 26.— lir, celoletna 52.— lir. — Izven mesta Gorica in Trst: posamezna številka 1.— lira, polletna naročnina 47.— lir, celoletna 90.—

Obletnica premirja

Dne 11. novembra letos mine 26 let, odkar je bilo v znamenitem železniškem vagonu v gozdu v Compiegneju podpisano premirje med tedaj premagano Nemčijo in med zavezniki, to se pravi Angleži in Francozi. Prva svetovna vojna je bila končana, — toda za vedno? To je bilo tisto strahovito vprašanje, ki je mučilo pozneje vse evropske narode, bodisi velike, še bolj pa male. Niti po versajski mirovni pogodbi si nihče, vsaj nihče med zdravo mislečimi ljudmi v Evropi ni domisljal, da sta versajski mir in še premirje v Compiegneju napravila dokončno red v Evropi in vse je od tedaj drgetalo strahu, kdaj izbruhne zopet nova vojna. Do te je res prišlo, čutimo jo sedaj na lastni koži. Zakaj versajski mir ni zadovoljil prav nikogar, niti tedanjih zmagovalcev, od katerih se je glavni, namreč Amerika, umaknila celo od zelene mize mirovnih pogajanj, ni zadovoljil Angleže, ne Francije, ni zadovoljil Rusije, ki je izpadla zaradi svoje notranje revolucije in državljanske vojne, ni zadovoljil malih nastajajočih držav, ki so prevzemale dedščino razpadle Avstroogrske in dela bivše carske Rusije, najmanj pa je seveda zadovoljil Nemčijo, ki je morala prevzeti težka bremena, težko in mrko usodo povojnih let. S premirjem 11. novembra 1918. v Compiegneju Evropa ni bila rešena, nihče iz prve svetovne vojne ni izšel zadovoljen, tudi glavni zmagovalci v Evropi, namreč Francija ne.

Zakaj to premirje pred 26 leti je nosilo s seboj v bodočnost že kati za novo vojno. Te kati so počasi zorele, toda dozorele so. Ko se je prva svetovna vojna končala, so vstali razni vseznalci in preroki, ki so zanesljivo govorili. »Nikdar več ne bo vojne!« Vstali so tudi samozavestni pacifisti, ki so svaričili mladino, naj ne bo preveč navdušena za vojne operacije, pri tem pa niso vedeli, da te učene miroljubne poslanece opazujejo in izrabljajo drugi, tretji, ki jim je bila dobrodošla navdušenost teh kratkovidnih in z očali oremljenih miroljubnežev.

V ozadju je namreč že bil pripravljen, nekdo tretji, nekdo, ki ni pisal šolskih nalog o potrebah svetovnega miru in bratstva med narodi, nekdo, ki je kar javno napovedal svoj skorajšnji bojni pohod v Srednjo, nato v Zapadno Evropo in končno po vsem svetu. To je bil mednarodni komunizem, ki si je že med prvo svetovno vojno osvojil eno največjih držav sveta, Rusijo. Rusije danes ni več, obstoji le sovjetska zveza socialističnih republik in ta se hoče sedaj širiti. Trenutno šteje 16 »samostojnih«, na videz samostojnih, v resnici pa najbolj tlačjenih republik, kjer komandirajo le iz moskovskega Kremlja poslani judovski komisariji, toda sovjetska zveza se hoče prav

Odločilne bitke v Lotaringiji

ZAVRNJENI ANGLOAMERIŠKI NAPADI - NEMŠKI PROTINAPADI OB TISI IN BUDIMPEŠTI - NOVO STRAŠNO NEMŠKO OROŽJE „V 2“ - JUNAŠKA SMRT MAJORJA NOVOTNYA

Iz zadnjih vojnih poročil nemškega vrhovnega poveljstva posnemamo naslednje:

Na Nizozemskem so se Nemci dobro branili pri izkrcevališču Moerdijk in so odabili vse nasprotne poizkuse s tanki, s katerimi so skušali Anglo-Amerikanci prečkati Maaso. Anglo-Amerikanci nadaljujejo svoje borbe s srditimi letalskimi napadi.

Okrog Aachna traja neprestano topniško obstreljevanje.

Napad nasprotnikov na Würselen se je ponesrečil. Nemški oklepniški in grenadirski so nadaljevali z očiščevanjem okoli Kommerscheidta. Protinapadi severnoameriških bataljonov, ki so bili podpirani z zračnimi silami, so bili odbiti z izgubami. Pri tem so Nemci ujeli dosti sovražnikov, hkrati pa rešili dosti nemških vojakov.

Na lotariški meji divja ogorčena obrambna bitka pri Pont Moussou in pri prekopu med Reno in Marno v dolini okrog 50 km. Odločen odpor nemških čet je preprečil, da so mogle severnoameriške čete le na nekaterih postojankah vdreti v glavno vojno področje, na drugih postojankah zlasti severovzhodno Pont a Moussou in Chateau-Salinsa pa so bile krvavo odbite. Okoli Marsala trajajo še ogorčene borbe.

Nad Londonom lete sedaj nava orožja, ki jih seveda nemška vojna obramba drži v tajnosti. To je »V 2«. To novo orožje prihaja na angleška mesta napričakovano, brez šuma ter hrupa, v Londonu in drugod po Angliji pa nastajajo strašne eksplozije, ki si jih angleške vojaške oblasti ne morejo pojasniti. Nemci so torej iznašli zopet novodstrašno orožje, strašno za Anglijo.

Vzhodno etruskih Apenninov do jadranskega vojnega odseka so prešle čete 8. angleške armade po ogromnem topovskem ognju v napad. V gorah severno Rocca S. Casciano so našli naše dobro utrjene postojanke in so bile odbite. V ravnini Forlaja je sovražnik z največjimi silami potisnil nazaj naše čete

sedaj še širiti in prišteti kot svojo 17. republiko Finsko, kot 18. Romunijo, kot 19. Bolgarijo, kot 20. morda Srbijo, kot 21. Madžarsko in tako dalje.

Tudi slovenska zemlja je računana kot podložnica moskovskega Kremlja, morda kot kakšna trideseta ali enaintrideseta sovjetska republika. To bi bila res sijajna državnica, ko bi obstojala sovjetska Slovenija — brez Slovencev, saj bi boljševiki tako in tako vse boljše Slovence poslali v Srbijo na prisilno delo, našo mladino pa v

ter je mogel prekoračiti odsek pri Ronco. Nemške čete so v protinapadu razbile sovražnikovo izkrcevališče.

Poročila z otoka Milosa v Egejskem morju pravijo, da so se tam izkrcali Angleži s pomočjo svoje mornarice, toda Nemci so se jim postavili odločno v bran in jih vrgli z otoka.

Kakor je bilo že prej name-ravano so nemške čete izpraznile dolino Strumice. Pri Apatinu zahodno Donave, se je boljševikom posrečilo, da so se vsidrali in tam še boji trajajo.

Pri izkrcevališču Donar-Fölvar, južno vzhodno Budimpešte in severno Szolnoka so se ponesrečili napadi boljševiških čet. Nemška in madžarska obramba sta uspešno sodelovali južnovzhodno madžarskega glavnega mesta. Z

ROOSEVELT ZOPET IZVOLJEN Z NEZNATNO VEČINO

Dne 7. novembra t. l. so bile v Združenih državah ameriških predsedniške volitve, pri katerih sta kandidirala Roosevelt za demokratsko stranko, Dewey pa za republikance. Iz dosedanjih volilnih podatkov je razvidno, da je Roosevelt zopet izvoljen, kar je bilo splošno pričakovati. Dosegel je 4,9 milijonov glasov večine nad svojim protikandidatom. Skupno je bilo oddanih 49,5 milijonov glasov, od katerih je bilo oddanih za Deweya 22,3 milijone.

Roosevelt je s tem dosegel, da je bil že četrty izvoljen za predsednika Združenih Držav in da bo torej vladal do 1.1948. — seveda, ako ne pride kaj vmes.

Hkrati z volitvijo predsednika, je bila izvoljena tudi tretina senata in vsa poslanska zbornica. Ni še točno znano, toda zdi se, da se ponavljajo dogodki kakor leta 1916, ko je bil za predsednika izvoljen demokrat, namreč Wilson, večino v senatu in v poslanski zbornici pa je imela republikanska stranka. Tako pričakujejo tudi sedaj, da bo v

boljševiške »vzgojevalne« zavođe.

Premirje v Compiegneju je imelo torej usodne posledice. Porušilo je do tedaj tako varno ravnotežje evropskih in rodov, porušilo pa je tudi varnost malih narodov. To vidimo prav sedaj, ko spoznavamo zmote premirja pred 26 leti in zmote versajškega miru. Slovenskemu narodu v teh 26 letih ni bilo prizanešeno, dosti je trpel, trpi sedaj, trpel pa bo še bolj, ako bi v resnici zmagal neimenovani partner pri premirju v Compiegneju, namreč — boljševizem!

močnimi protinapadi se je posrečilo, da so Nemci ujeli sovražne čete, ki so prodrle severno srednje Tise.

Na ostalih frontah do Riškega zaliva je bilo le malo bojevanja.

Sovražni letalci so napadli nekatera stanovanjska predelja v Porenju, kakor tudi v srednji Nemčiji. Angleška letala so metala bombe na Hannover. Nemški lovski letalci in obrambno topništvo so sestrelili 18 sovražnih letal.

Sredi letalskega boja je v junaški borbi padel četni poveljnik major Walter Novotny, lastnik najvišjega nemškega hrabrostnega odlikovanja. Novotny je zabeležil v svojem letalskem življenju 258 letalskih zmag in za njim Nemčija žaluje kot za enim svojih najbolj zaslužnih letalcev.

kongresu v Washingtonu imela večino republikanske stranke, predsednik države pa bo Roosevelt, ki je demokrat.

Berlin. Vsaka štiri leta na torek po prvem ponedeljku v novembru voli ameriški narod svojega predsednika. S to volitvijo je združen istočasno velik volilni dan po vseh severnoameriških zveznih državah, kajti istočasno volijo celo vrsto posameznih guvernerjev in visokih uradnikov, predvsem pa obnovijo celotno reprezentativno zbornico in eno tretjino senata. Ves volilni postopek je že zelo zastarel. Vse je zgrajeno na teoretični demokraciji, ki je hotela doseči vso varnost, da bi res odločala ljudska volja. Toda dejansko je, kot je razvidno iz Rooseveltovega delovanja, na razpolago dovolj sredstev in poti, da je zagotovljen diktatorski vpliv predsednika, ki se mu ni treba ozirati na želje naroda in narodnih zastopnikov. Novo izvoljeni predsednik nastopi svojo službo šele 20. januarja, kajti njegova volitev je posredna. Pred 150 leti so namreč potrebovali precej časa, dokler so zbornici skupaj vse volilne moke in dokler so odposlali izid glasovanja v posameznih državah v Washington. Volilnih moč je prav toliko kot senatorjev in poslancev kongresa skupaj. Ker ima senat 96 članov in kongres 435, je treba torej izvoliti 531 volilnih moč in polovica teh tako zvanih elektoralnih volilnih glasov, namreč točno 266 zagotavlja zmago. Posebna težava pri tem pa je, da štejejo glasove v posameznih državah ter da tukaj zopet odloča enostavna večina. Če ima torej v naj bolj obljubljeni državi New-republicance, potem pripadajo vsi elektoralni glasovi države demokratom, republikance pa ostane brez glasov. Tako je tudi razumljivo razmerje med glasovi, kot je imel pri poslednjih volitvah Roosevelt 27 milijonov glasov, njegov protikandidat Willkie pa 22 milijonov, elektoralnih glasov pa je imel nato Roosevelt 449, njegov protikandidat pa samo 82. Teoretično je celo možno, da dobi zmagoviti kandidat več glasov kot oni, ki je propadel, samo če ima srečo, da doseže v najbolj obljubljenih državah pičlo večino, ki mu nato zagotavlja večino glasov. Volitve obeh zbornic kongresa pa se vršijo neposredno. Vsaka zvezna država ima dva senatorja, medtem ko se določa število poslancev kongresa po številu prebivalstva v dotični državi. Člane kon-

gresu izvolijo vsaki dve leti na novo, senata pa vsaki dve leti samo za eno tretjino, tako da traja službena doba senatorja 8 let. V senatu razpolaga Rooseveltova stranka z 58 glasovi proti 37 republikanskim in enemu progresivnemu. Računajo splošno, da bodo izgubili demokrati precej glasov v prid republikancev, dvomljivo pa je, če bo to izvršeno v toliki meri, da bi lahko republikanci v senatu odstranili demokratično večino. Poslanska zbornica pa sestoji sedaj iz 216 demokratov, 212 republikancev, enega poslancev farmarjev, enega poslancev delavske stranke, 2 neodvisnih in 3 praznih prostorov. Demokrati torej ne razpolagajo z absolutno večino, vendar imajo številčno nadmoč. Tukaj zadostuje že samo mala sprememba, da pridejo v manjšino, s čimer bi bil postavljen demokratski predsednik ured težko nalogo, da bi moral voditi svojo politiko v bodoče z republikansko večino.

Vesti z vsega sveta

NORVEŽANI BEŽE

Oslo. »Stran od boljševizma«, je geslo severnonorveškega prebivalstva, poroča »Aftenposten« v poročilu iz Tromsøja. Podnevi in ponoči se pomika vozi proti jugu. Oblastva delajo vse, da bi pomagala bežencem. Zlasti se trudijo nemške čete, ki prebivalstvu pomagajo pri prehrani in pri bivališčih.

UGIBANJA O ZMSKI OFENZIVI

Stockholm. V nasprotju z velikobesednimi angloameriški napovedmi o skorajšnji ogromni novi ofenzivi na zahodu piše sedaj list »Sunday Times« precej ponižno, da kaj takega pozimi ni verjetno. Rabili so cele mesece, da so izčistili že samo odsek okrog Schelde. Zamuda na tem ozemlju je zelo resna. Izgledi nadaljevanja vojske v Nemčiji med zimo niso preveč ugodni. Do skrajnosti mehanizirane armade potrebujejo suha in trda tla, ako hočejo razviti svojo delavnost. Tudi letalstvo se v takih razmerah ne more udeleževati bojev v polni meri. Ako se bo Nemčiji posrečilo vzdržati čez zimo, bo pridobila čas za pošiljanje svojih izstrelkov proti Angliji in Ameriki. »Sunday Times« piše nadalje: »Po Arnhemu smo padli v velik pesimizem. Moral se bomo še presneto boriti, ako bomo hoteli Nemčijo premagati.«

KORAK ZA KORAKOM

Bern. Preosnova bucareške vlade, ki se je izvršila pod pritiskom Moskve in zlasti zaradi očitkov, da doslej niso izpolnili pogojev mirovnega diktata, je nov dokaz za sovjetsko taktiko in njeno poslopno zavzemanje odločilnih postojank po legalni poti. V novi vladi se je boljševiški vpliv znatno ojačil, ker ima komunistična stranka že šest ministrov.

Berlin. Z dveletno zamudo so priznali Britanci težke izgube, ki jih je utrpela britanska mornarica leta 1942 pri plovbi v Murmansk. Londonski radio je javil, da je prišlo nekoč od 34 ladij, ki so odplule iz Anglije, v Murmansk le 5 parnikov. Ko je v času velikih nemških podmorniških uspehov nemška poročevalska služba javljala o teh presenetljivih številkah, so si Britanci in Američani prizadevali, da bi gornje objave ne le zanikali, temveč jih celo osmečili. Kot po Pearl Harbourju in sedaj po Formozi in Filipinih so vendar dejstva govorila jasneje kot vsi poskusi zanižanja.

FRANCOSKA TRENJA

Admiral Leahy, osebni Rooseveltov svetovalce v francoskih zadevah, je izjavil zastopnikom španskega tiska na njihovo vprašanje, zakaj je Washington priznal de Gaulle, s sledečim stališčem: »Ker je de Gaulle potrebno zlo.«

Najrazličnejši francoski problemi pa niso s priznanjem de Gaulle po zaveznikih niti najmanj rešeni. Nasprotno stopa opozicija vse krenke na plan in dela na to, da bi de Gaulle izginil z vodilnega mesta. V nekaterih pariških krogih se namreč govori, da je treba odstraniti generala Königa, ki mu kot prejšnjemu šefu odpornega gibanja v Franciji očitajo, da ni v sedanjih nasplošnih tokovih in gibanjih popolnoma nedofen. Sumijo namreč, da bi rad postal vladni šef v Franciji. Večkrat je že izrazil svoje stališče, da je pripravljalec francoske »svobode«. To naziranje so netili v Londonu s podeljevanjem raznih odlikovanj v času, ko so imeli tam korist, da je Francija še bolj izgrajena proti de Gaulle. Sedaj, ko sicer traja v Eisenhowerovem glavnem stanu makiste kot povzročitelje najrazličnejših težav, ki se pojavljajo zlasti v prometu in preskrbovalnem pogledu, prevladuje v Eisenhowerovih krogih mnenje, da se general König lahko pogreša, potem ko je »zamorec« opravil svojo dolžnost. Tudi očitajo generalu Königu, da se ni odzval s potrebno vneto pozivom, da je treba uvrstiti pripadnike francoskega odprnega gibanja čimprej in brezpogojno v sestav redne francoske vojske. Generalu Königu se seveda ni mudilo, ker bi bil ob vojaško pozicijo, ki si jo je sam pripravil s muko in težavami.

Eisenhower je izjavil pred priznanjem de Gaulle v razgovoru s svojimi sodelavci, da je Francija v nevarnosti, da bo postala po de Gaulleovem priznanju igralna žoga svojih generalov. Zdi se, da se Eisenhower napovedi uresničujejo. Kot naslednik generala Königa se navaja Leclercq, ki poveljuje trenutno »rednim« francoskim četam.

Nedvomno je dal Eisenhower svoj pristanek k priznanju de Gaulle predvsem zaradi tega, ker upa na sodelovanje večjih francoskih oddelkov na zapadnem bojišču, s čimer si bo lahko prihranil precej angleške ter ameriške krvi. Zadnji boji so terjali namreč neverjetno visok krvni davek. Na drugi strani pa se Eisenhower zaveda, da ne sme več dopustiti raznih postopkov makistov, ne da bi bila ogrožena lastna varnost. Toda kdo naj prevzame nalogo uničevanja tolovajskih skupin? Eisenhower se upira možnosti, da bi uporabil lastne čete za ta namen. Moral bi vzgrizniti v kisto jabolko in pristati na to, da se odtegnejo Leclercqovi oddelki s francoskega bojišča. V tem trenutku pa mora seveda general König izginiti, ker bi postal nemogoč na svojem mestu, čim bi bilo izdano povelje za napad na njegove odrede makijev, če bi se slednji ne dali uvrstiti v sestav redne vojske.

Nikdo ne ve danes v Franciji, kje je prav za prav razika med odpornim gibanjem, komunistični tolovaji ter pripadniki mednarodnega gibanja. Tudi general König ne more dati o tem nobenega pojasnila. Gotovo je le to, da bo Leclercq vodil redne francoske čete, če bi bilo izdano povelje za nastop proti makijem. Toda razen de Gaulle, Königa in Leclercqua imajo svoje želje tudi generali Latre, de Tassigny, Giraud ter Juin. Jasno, da ni prav lahka zadeva, ustreči neštetim željam pričajočih se francoskih generalov.

Sovjetska Rusija in Nemčija

V znani ameriški reviji »American Mercury« se znani ruski zgodovinar Davin Dalin bavi s sovjetskimi načrti glede Nemčije. Članek se opira na dejstvo, da se Sovjetija trudi, da bi zmagala v tekmi z zavezniki, kdo bo bolj kontroliral Nemčijo.

Vprašanje kazni za vojne zločince je za Moskvo samo pretveza za razredni boj, v katerem nameravajo boljševiki iztrebiti cele plasti prebivalstva.

Sovjetska Rusija, tako nadaljuje članek, bo ravnala z Nemčijo še hujše, kot je ravnala s Poljsko in baltičnimi državami 1. 1939-1941, kjer so odpeljali in ubili nad 2 milijona ljudi.

Sovjetska zveza se nahaja v hudih gospodarskih težavah. Kakor vse druge države se je tudi ona zatekla k razpisovanju vedno novih vojnih posojil. Celotna vsota vojnega posojila presega 1.000 milijard rubljev. Sovjetska Rusija bo na vsak način hotela znižati nivo nemškega človeka in ga izenačiti z ruskim ter tako z odpeljanim in zaplenjenim bogastvom kriti svoje primanjkljaje pri posojilu.

Gospodarske vesti

VINOGRADNIŠKA KRIZA V JUŽNI ITALIJI

Naše vinske bratce bo gotovo zanimal članek, ki ga je priobčil te dni znani nemški list »Münchner Neueste Nachrichten«. Opisuje krizo vinogradništva v južni Italiji, o kateri je morala nedavno razpravljati tudi zavezniška nadzorstvena komisija. Južna Italija je glavni pridelovalec vina za vse države. Vino iz južnih krajev so prej uporabljali tudi velike vinske tvrdke iz zgornje in srednje Italije za svoje sloveče vinske vrste, kakor so Chianti, Asti Spumante itd. Iz vina južnih krajev so velike tvrdke na severu izdelovale tudi verjetno in skoraj ves izvoz vina iz južnih krajev je bil pod vodstvom tvrdk na severu države. Vse to je zdaj preprečeno, vinska trgovina v zasedani Italiji pa je v največji krizi že zaradi tega, ker ni sredstev za prevoz vina v večja mesta. Tudi Rim je menda prvič v svoji zgodovini ostel brez vina. Anglo-ameriški vojaki kot potrošniki vina ne pridejo v poštev, ker pijejo po večini žganje in pivo. Tako je vina več ko preveč pri vinogradnikih. Z novim pridelkom pa se bo kriza še močno povečala.

Novi vinski letnik ne bo nekaj izrednega, za mnoge vinogradnike pa bo tudi srednji pridelek finančna katastrofa. V Apuliji so morali izliti v kanale okrog 300.000 hl vina, ker ni odjemalcev in ker je treba izprazniti kleti in sode za novo vino. Če pomislimo, da so v Apuliji v običajnih letih pridelali po 3-4 milijone metričnih stotov vina, imamo približno sliko sedanje vinogradniške krize. Tudi na Siciliji ni bil pridelek dosti manjši. Angleži in Američani pa se zanimajo samo za izbrana močna vina, do-

čim lažja, vina v Apuliji, ne najdejo kupeev, ker ni mogoče vina spraviti nihi v najbližja konzumna središča, ki so že dolgo brez njega.

ENOTNE CENE ZA CIGARETE V NEMCIJI

Zaradi poenostavljenja dela v nemških tvornicah cigaret smejo te tvornice v bodoče izdelovati samo dve vrsti cigaret in sicer poleg cenene temne cigarete, ki predstavlja nov enoten tip, le še cigarete po 4 pfenige. Vse cenejšje in dražje cigarete se ne izdelujejo več. Čeprav je cena enotna, vendar ni mogoče reči, da bi bilo s tem izvedeno popolno poenotenje. Posamezne tvornice bodo glede na okus svojih odjemalcev izdelovale cigarete po 4 pfenige iz različnih mešanice. Izdelovanje teh mešanice je v toliko omejeno, da v bodoče ne bo več cigaret, izdelanih izključno iz orijentalških tobakov, ki pa bodo tudi pri cigaretah po 4 pfenige prevladovali. Seveda bodo morali izdelovalci cigaret uporabljati v gotovem odstotku tudi domače in evropske vrste tobaka.

FRANCIJA BREZ POSTNEGA PROMETA

Kakor poroča londonski »Daily Herald« Franciji doslej še ni uspelo vzpostaviti poštni promet. Samo v Parizu funkcionira lokalna pošta. Oblastva napoveduje, da bo mogoče šele v novembru postopno urediti poštni promet.

USIHANJE ANGLEŠKEGA IZVOZA

Gleški zunanji trgovinski urad objavlja podatke o britanski zunanji trgovini. Ti podatki prikazujejo v svetli luči upadanje, veljave angleške trgovine na svetovnem trgu in kažejo v primerjavi z naraščanjem ameriškega izvoza, kako slabi so izgledi Anglije, da bi po vojni dosegla prejšnjo veljavo na svetovnih trgih kaj šele da bi povečala svoj izvoz za 50%, kakor bo to potrebno za izravnavo plačilne bilance sprito izgub dohodkov od naložb kapitala v inozemstvu in povečanja izdatkov za dolgove, najete v sedanji vojni. Tako 50% povečanje izvoza po vojni smatra za nujno potrebno tudi predstavnik severnoameriške trgovinske zbornice v Londonu s.r. Schuster. Leta 1938. je znašala vrednost angleškega izvoza 471 milijonov funtov, predlaskim 269 milijonov, lani pa 239 milijonov. Po vrednosti je torej izvoz padel na približno polovico. Ker pa se je indeks cen izvoznega blaga dvignil na 171 točk (1938=100) predstavlja lanski izvoz le 140 milijonov funtov s skupno močjo funta iz leta 1738. Dejansko je torej padel izvoz na komaj 29% predvojnega izvoza. Razumljivo je, da je običajno nazadovalec izvoz živin in zlasti surovin (premog). Izvoz surovin se je izkrčil od 57 na 9 milijonov. Izvoz izdelkov (in to Angležje najbolj boli) pa se je skrčil od 375 na 200 milijonov. Anglija ni izgubila samo tržišča v Evropi in one na Daljnem vzhodu, temveč izgubila je tudi tržišča v Afriki in Ameriki. Niti izvoz v Zedinjene države se ni dvignil. V istem času pa se je ameriški izvoz bistveno povečal. V komentarju h gornjim številkam priporoča »Times« takojšen in odkritosrčen razgovor z Zedinjenimi državami o izvozu, politiki po vojni. Težava se še povečuje sprito ogromno naraščanje angleškega državnega dolga, ki je dosegel 24 milijard funtov. Angleški finančni minister je svoje poročilo o državnem dolgu v spodnji zbornici uvedel s pozivom naj se poslanci preveč ne ustrašijo in naj sprejmejo to poročilo z jeklenim srcem. Dnevni izdatki za vojno so se dvignili že na 14 milijonov funtov.

DRAGO GUSTINČIČ ZLI DUH SLOVENSKEGA NARODA

Primorski Slovenci na naše komunistične veljake res ne moremo biti ponosni, kvečjemu se jih moramo sramovati. Največji komunistični hujskači in najbolj zagrizeni revolucionarni organizatorji na slovenskih tleh, — skoraj vsi so Primorci, kranjski voditelji, kakor na primr Kardelj, Kidrič in njihovi »tovariši« pa so le skromni učenci primorskih komunistov. V zadnji številki smo pojasnili vodilno vlogo, ki jo ima pri slovenskem komunizmu Ivan Regent, dejanski duhovni vodja vsega komunističnega gibanja, ne samo na Primorskem, temveč v vsej Sloveniji, danes si hočemo pogledati od bližje drugega voditelja slovenskega komunizma, pravilno povedano internacionalizma na slovenskih tleh, ki prav tako živi v Moskvi, kakor njegov večji vzor Ivan Regent, nareč Drago Gustinčiča.

Drago Gustinčič je doma iz Gorenje Košane pri Šempetru na Krasu in je danes star 62. let. Sam o sebi trdi, da je dovršil višjo poljedelsko šolo v Švici, v Curihi in da je takorokoč res pravi inženjer. No dobro vemo, kako so se inženjerske, doktorske in slične diplome podeljevale za tujerodce v Švici, v Belgiji, v Franciji... Nočemo niti dvomiti o tem, da inž. Drago Gustinčič ne bi znal narisati kakšnega načrta, toda to bi znal tudi kot absolvent ljubljanske, oziroma idrijske realke, samo o tem vemo, da inž. Gustinčič svojega inženjerskega znanja nikoli ni uporabil v korist ljudstva, dasi bi bil ravno kot agrom zato poklican. Zato pa je raje sem in tja napisal kak »članek« v kakšno »strokovno revijo« ali še raje v kakšen navidez samo »socialen časopis«. V inženjerskih krogih ni imel kot strokovnjak nikdar nobenega ugleda, čeprav je imel pred prvo svetovno vojno lastno tehnično pisarno v Trstu — kateri pa nihče izmed podjetnikov ni zaupal resnega dela. Že takrat se je namreč samozvani inženjer Gustinčič raje bavil s politično propagando, kakor pa s stvarnim delom. Med prvo svetovno vojno se je lepo umaknil v varno Švico in od tedaj dalje hoče veljati tudi za »narodnega mučenika.«

Uljanov-Lenin, ima svoj psevdonim zato, ker je bil pač ljubimec neke Lene, naš Drago Gustinčič pa se je v Ajdovščini sukal okrog hčere notarja Lokarja Ane in se je

zato v raznih socialnodemokratskih in komunističnih listih podpisoval kot »Anin«. Na veliko jezo notarja Lokarja je Gustinčič Lokarjevo Ano tudi poročil — in na mah postal bogataš. Nekaj najlepših hiš v Ljubljani je postalo last — komunističnega voditelja Gustinčiča, ki je bil na komunistični listi izvoljen skupno z odvjetnikom dr. Lemežom v občinski svet. Komunisti so pri vsakokratnih občinskih volitvah izmed 10.000 ljubljanskih glasov prejeli kakih 300, ravno dovolj, da sta bila izvoljena inž. Gustinčič in dr. Lemež v občinski svet in se tam odlikovala po brezmejni neumnosti, nevednosti in neinformiranosti, tako, da se je na njen račun smejala pogosto vsa Ljubljana. Celotni Regent je moral pogosto trdo posvariti zaletlega Gustinčiča in prebadačega Lemeža, naj komunistom ne delata sramote.

Ko je izbruhnila španska državljanska vojna, je Gustinčič naenkrat izginil iz Ljubljane in zelo verodostojne priče zatrjujejo, da je bil zanesljivo v Barceloni. Francovi časopisi so po zlomu rdečce Španije pisali, da je vodil mučnice v barcelonskih rdečih ječah neke južni Slovan, toda iz krajev, ki so bili nekoč pod bivšo Avstrijo in ki so sedaj — namreč 1. 1937. pod Italijo! Torej, kdo naj sklepa!

Dolgo ni bilo ničesar čuti o Gustinčiču, sedaj pa mora slovenski narod zopet zvedeti o njem, pojavil se je tam, kamor ga je vlekle srce, pojavil se je v Moskvi, kjer služi Stalinu in glavnemu slovenskemu hlapcu »profesorju« Ivanu Regentu. Kakor Regenta, poznamo tudi našega Gustinčiča in mu moremo sporočiti, da je njegova vloga na slovenskih tleh, zlasti pa na Primorskem, že odigrana!

Vsak stanovalce mora točno poznati vse izhode, zasilne izhode in zidne proboje svojega zaklonišča tako, da jih najde tudi v največji razburjenosti pri popolni temi.

Gospodar hiše mora poskrbeti, da so ti izhodi vidno označeni s puščicami, napisali ali pa pobarvani z belo barvo.

K zasilnim izhodom spadajo vsi iz zaklonišča vedeči izhodi. Če je zaklonišče zvezano z zidnim prebojem s soisredno hišo, potem spadajo k zasilnim izhodom tudi vsi izhodi, ki vodijo iz sosednega zaklonišča.

Med stanovalci si mora hišni starševa znati pridobiti sledilcev in njim odrediti poudela dela.

Volja in izobrazba

Marsikdo, ki si želi znanja in izobrazbe, ulegne bili prepričan o končni zmagovitosti priljivega dela, a njegovo prizadevanje močijo morda osebne ovire in težave. Pri tem stremljenju bi ga močila na primer zavest, da je počasen in okorn na tem znanstvenem bojišču. Morda ga straši šibek telesni ustroj ali kakšna organska napaka, morda mu končno jemlje pogum preobilica dela ki odvrača duha od študija in mu ne da priti do potrebne zbraniosti in miru.

Oglejmo si te pomisleke resno, da bomo videli, če so take ovire res nepremagljive!

PREMALO NADARJEN?

Kdo bi rekel: »Sem že po naravi bolj slabo nadarjen, počasen in okoren. Le s težavo doumem to, kar si mnogi tovariši prisvojijo z lahkoto. Tako napredujem, da jih ne morem dohajati.«

li. — Ko sem prvič javno nastopil, sem bil plah in boječ, da bi kmalu glavo izgubil, in od lakra nimam več miru, kadar moram nastopiti pred številnejšim občinstvom. Kdo se bo čudil, če se čutim portega in malodušnega? Ko pa imam vključ vsemu prizadevanju na polni znanosti in zlasti govorništvu tako malo upanja na uspeh!

KI SO MALO OBETALI A SO VZRAJALI...

V tolažbo listim, ki obupujejo nad svojimi močmi in ne zaupajo svojim zmožnostim, bi rad povedal, da so nekateri izmed najučencejših govornikov v začetku svojega šolanja spadali med zadnje v razredu. Vendar pa jim zavest njihovih naravnih nedostatkov ni vzela počuma, ampak jih je le še bolj podžgala, dočim pa drugi, ki so imeli prirojene spretnosti in nadarjenosti več kot do-

volj, pozneje niso imeli pokazati nikakršnih uspehov. Ravno njihova lahкота pri učenju jim je poslala nevarna in usodna, ker jih je zapeljala v razvado komadne lahkomišelnosti.

ODLOČNI SAVONAROLA

Prve pridige velikega dominikanca Savonarole niso mogle zadovoljiti poslušalcev ne v Firenci ne v Ferrari. Majhna pošlava, hrapav glas, preprost govor in zbegano vedenje, vse mu je nagajalo. A to ponižanje mu ni vzelo poguma. Hilro se je odločil in odslej pridigal preprostim kmečkim ljudem in otrokom, medtem pa se je v svoji sobi pridno vadil v prednašanju, dokler ni postal eden najprivlačnejših govornikov svojega časa.

PISATELJ BUTLER

Učeni pisatelj »Življenja svetnikov«, Alban Butler, je v začetku svojih študij v angleškem kolegiju v Doussiju moral vsajati dolgo pred določeno uro, da je mogel tovariše v učenju dohajati.

IZ ZABITEGA RAČUNARČKA VELIKI FINANČNI MINISTER

Dr. Boyd piše v »Longmans Magazine« naslednje: »Rawson, učitelj poznejšega dekana Arturja Stanleya, poroča, da je bil ta v računstvu njegov najboljši zabit učenec, kar mu jih je kdaj pod roko prišlo, razen ene edine izjeme: ta je bil tako obupno zabit, da si najpriprostejšega seštevanja ni mogel v glavo vlepsti. Iz tega drugega dečka, ki je bil za računstvo še bolj zabit kakor oni Stanley, je postal pozneje veliki finančni minister William E. Gladstone, ki je s svojimi tri ure dolgimi proračunskimi govori, polnimi samih števk in števil, znal držati poslance v taki napeti pozornosti, da so ga sede in sloje poslušali do polnoči v nabito polni zbornici.

BLAMIRANI IN SLAVNI

Ko je Benjamin Disraeli imel svoj prvi govor v angleški poslanski zbornici, je vse nanj kričalo in se mu smejala. Ne da bi se zmenil za to vpilje, je dejal:

»Že marsikaj sem po večkrat na novo začel in končno se mi je še vedno posrečilo. Danes sedem, a prišel bo čas, ko me boste poslušali.« Kar je napovedal se je izpolnilo. Postal je eden najsijajnejših in najmočnejših govornikov britskega parlamenta in, kakor znano, celo predsednik angleške vlade.

VELIKI PARLAMENTAREC SHERIDAN

Ko je Sheridan imel predstavlja učitelju, je dejala, kako je zabit in da je pri njem ves trud zastonj. Njegov prvi govor v poslanski zbornici je bil strašno razočaranje za njegovo stranko. In vendar je imel pozneje govor, ki ga je govoril v zadevi Warrenja Hastingsa, tak učinek, kakor ga po besedah velikega zgodovinarja Macauleya, doslej še niso doživeli. Fox, eden tedanjih angleških govornikov prvakov trdi, da izmed vseh govorov, kar jih je bilo kdaj v angleškem parlamentu govorjenih, pripada prvo mesto prav temu govoru.

VESTI IZ GORICE IN DEŽELE

Sv. Martin blagoslovja vino

Gorica, novembra.

Kjerkoli žive Slovenci in pri-
deujejo vino, kjerkoli na sloven-
skih tleh raste vinska trta, pov-
sod časte sv. Martina, katerega
god je 11. novembra. Goričani,
bodisi Brici, Vipavci ali Kraševci
prav tako kranjski Dolenjci ali
Štajerci, vsi slave sv. Martina kol
patrona novega vina zakaj pa-
tron vinogradov, kadar v njih zo-
ri grozdje ali še poprej, kadar
se razvija trta, je sv. Urban. Toda
o sv. Martinu — tako pravi ljud-
ska vera, — zori vino. Res je ta-
ko, saj trgalev, na Goriškem ji
pravimo »bandima«, na Štajer-
skem »bratev« je ob tem času že
davno končana, na Goriškem naj-
prej, vino je spravljeno v sodih
toda to še ni vino, je še nekaj
sok, ki ga na Goriškem zmerja-
mo z »rebulo« in ki jo tako radi
pijemo, na Kranjskem in Štajer-
skem pa ji pravijo bolj preprosto
»mošt«. Prav v začetku meseca
novembra pa se zgode s to pu-
čo čudni procesi, rebula se nam-
reč spreminja v pravo vino, v
žlahtno kapljico. Svelnik sv.
Martin najbrže v življenju ni imel
dosti opravil z vinom, toda ne-
gov dan v koledarju pade ravno
v čas vinskega vretja. Na Goriš-
kem je bendima, trgalev, navad-
no prej končana, kakor drugod
na Slovenskem in je sedaj sko-
raj vsa rebula že prevrela, ven-
dar tudi Goričani časte sv. Mar-
tina in šele od njegovega godu
dalje imajo Brici, Vipavci, drugi
Goričani res pravo novo vino...

Sv. Martina upodabljajo po na-
vadi z gosjo pod pazduho, ba-
je po neki legendi, da je gos ču-
vala sv. Martina pred sovražniki
kristjanstva in tega svelnika. Za-
to imamo tudi običaj »Martinove
gosi«, namreč, da jih na ta dan
ali na Martinovo nedeljo, ki sledi
godu, jemo pečene in slasno pri-
pravljene z novim krompirjem in
zelenjavo, vse pa zalijemo z no-
vim vinom, vsaj bilo je nekoč ta-
ko, dandanes pa smo sredi voje,
sredi državljanskih in bratarmor-
nih bojev, od vsega tega, kar je
bilo na Martinovo nedeljo včasih,
imamo samo — spomin.

Vrenje vina, ki je na Goriškem
torej že skoraj povsem končano,
predstavlja poseben in zgovoren
kemičen proces. Kar radi zemlja
v Evropi sadja, je edino grozdje
zmožno, da daje vino, v južnih
celinah pa poznajo na primer lu-
di palmovo vino in druge eksotič-
ne pijače, ki se pridobivajo na
podoben način, kakor pri nas vi-
no. Toda povsod, kjer se je na-
selil Evropejec, je zasačil tudi
vinski trs, samo ako mu je to
dovoljevalo podnebje. Meja vin-

ske trte je v Evropi precej ločena.
Skoraj vsa Italija prideluje vino,
skoraj vsa Francija, seveda tudi
vsa Španija in Portugalska, sko-
raj ves Balkanski polotok, velik
del Madjarske, južni del Rusije
in nižji predeli Kavkaza. Meja zo-
reče vinske trte gre natančno
skozi polovico slovenskega o-
zemlja, tako, da vinska trta uspe-
va v južnih krajih, v severnih pa
ne, ker so preveč pod vplivom
bližnjih Alp. V Nemčiji pa slove
znamenita renska vina.

Za vrenje vina, to se pravi za
spreminjanje mošta, oziroma re-
bule, v pravo vino, so potrebne
poesbne glivice, ki se nahajajo v
zraku. Rebula ima namreč do-
volj sladkorja in te glivice so po-
trebne, da spreminjajo sadni, o-
ziroma grozdni sladkor v alko-
hol, tako, da vino dobiva »moč«,
da spreminja svoj okus. Iz popol-
noma sladke pijače nastaja nova,
ki vsebuje sicer še vedno slad-
kor, še vedno ima okus po groz-
dju, toda vsebuje že alkohol in
malce vinske kisline, seveda, a-
ko je vino dobro.

Dobra goriška, zlasti briška vi-
na, vsebujejo navadno kakih 12%
alkohola, kar je že veliko, naj-
boljše naravno vino pa more
vsebovati največ 17% alkohola,
toda to slopnjo dosežejo le iz-
brana vina, na primer štajerski
jeruzalemec ali kako soristano
briško vino. Ko pri vretju vina
doseže tekočina 17% alkohola,
poginejo vse glivice in se vrenje
ne more več nadaljevati. Kdor
govori na primer, da imajo sici-
lijska ali grška vina večji od-
stotek alkohola, ne ve prav.
Možno pa je, da imajo ta južnja-
ska vina večji odstotek sladkorja,
ki se ni utegnil spremeniti v al-
kohol. Tako nastajajo razna juž-
na vina, ki so nam znana pod
imenom »Marsala«, »Malaga«,
»Sherry«, »Porto«, razna grška vi-
na in podobno. Ta vina morejo
biti torej močna tudi do 17% na-
ravne alkoholne slopnje, pa biti
hkrati tudi sladka in jih ljudje
pijejo kot likerje ali pa mešajo z
vodo.

Pri vinu moramo razlikovati z
dvema vrstama alkohola, namreč
med metilnim in etilnim alko-
hom. Vzoredna vrsta z alkoholi
so v kemiji parafini. Najnižja
vrsta parafinov je metan, janski
plin, ki je strupen in eksploziven
in je zahteval že nešteto žrtv
rudarjev, višja vrsta parafina je
tudi plin etan, naslednje vrste pa
so že trdna telesa, najbolj na-
vadnega, derivat iz petroleja,
poznamo v praktični uporabi.

Prav tako je z alkoholi. Naj-
nižji alkohol je metilni alkohol,

lesni špirit. Ta se nahaja v dena-
turiranem špiritu, v špiritu, ki ga
pridobivamo iz lesa, celuloze, pa
tudi iz krompirja — in nahaja se
tudi v vinu direktnih necepljenih
trt. Te trte — na Štajerskem jim
pravijo »šmarnica«, na Hrvaškem
»Direktor«, te trte rastejo sem in
tja na žalost tudi po Goriškem.
Obrode dobro in grozdje ni škod-
ljivo, zlasti pa so te trte odporne
proti trnim boleznim, zlasti proti
trtnim ušem. Vinogradniki pravijo
tej trti običajno »Noah«. Vino iz
grozdja teh trt je skrajno strupe-
no, ponori človeka, ga zavede k
aislinostim in k zločinom. Odtod

ludi toliko pobojev na Štajer-
skem in v Prekmurju, ker so ne-
premišljeni mladeniči preveč pili
tega strupenega vina ter se po-
tem slepli za prazen nič. Še bolj
strupeno pa je žganje iz metilne-
ga alkohola, torej sličnega goril-
nemu špiritu. Človek, ki se nava-
di na metilni alkohol, je v stalni
nevarnosti, da ponori ali oslepi.

Pravo zdravo vino, tako, kakor
ga sedaj dobivamo v naših kle-
teh iz zdrave rebule, mora vse-
bovati višje vrste alkohola, nam-
reč etilni. Ta sicer tudi upijani,
ako ga uživamo preveč, toda člo-
vek ni v življenjski nevarnosti,
ako ga pije zmerno in z občut-
kom hvalečnosti Bogu ter sv.
Martinu, ki sta blagoslovila to
vino.

Prepovednica tudi za „Goriški list“!

Za lerenske krvnike po nekate-
rih krajih Banjske planote je
»Goriški list« kar čez noč postal
nevamejši od »črne roke«. Dok-
ler je prinašal le novice iz dru-
gih krajev dežele, so ga celo na-
ročali iz Gorice in tako s po-
smehovanjem komentirali, češ da
je to edino orodje »bele garde«
na Goriškem. Do zadnjega časa
so bili varni v njih skrivališču
kakor noj. Golovi so bili, da njih
slepota, njih zakrknjenost in njih
brezčutje skriva pred javnostjo
vsa podla početja in težave, ki
so jih povzročili ubogemu nara-
du pod krinko OF. Ko je pa pre-
bivalstvo slopilo na dan in polom
»Goriškega lista« vsaj deloma
vrglo v svet grozodejsva in gor-
je, ki ga preživlja pod temi izpri-
jenimi odpadki lastnega naroda
in jim z resnico odgrebli glave
iz peska, je izginilo posmeho-
valno komentiranje in so se po-
vesile debele bulice. Kar naen-
krat je postal pravično narodno
qlesilo. Obstali so pred resnico,
katera ne pozna in ne zahteva
od njih drugih izgovorov, kakor
»boj« in »do zadnjega«. Pred to
resnico so se zgrozili, pa kljub
temu brihni ljudje, kakor je do-
bro znani Julij, ne izgubijo prisot-
nosti duha. Dobil je hitro izhod iz
zagale. Poslal je vsem podreje-
nim prolinarodnim ovaduhom
strogo prepoved, da »Goriški
list« ne sme več v okraj. Ista u-
soda je zadela seveda tudi dru-
ga slovenske časopise, ki ga po-
sneajo, ne zato, ker odkriva
vse do sedaj zakrito, ampak zato
ker so liskani pod okupatorjem.
S tem podlim korakom so postali
zopet narodni. Ta prepoved naj
zabrisi spomin in težave uboge-
ga prebivalstva in s tem naj oni
poslancjo zopet slovenski pošte-
niaki. To je nam moč vztrajnosti
Sedaj bomo, če tudi na skrivaj

nemoteno čitali dalje, krivica je
le za njih, ki ga ne smejo več
naročati. S tem so nam zopet
poudarili njih načrtno delo ter zlo-
bo komunizma. Resnico so v
laži predstavljali, seveda le med
seboj, ker jim nobeden ne verja-
ma. In še to le, dokler je resnica
iz daljave prihajala. Ko se je pa
vedno enaka resničnost njihove-
ga dela približala našim očem,
niso več mogli niti med seboj
prinesli jo v laži, preostala jim je
edino rešitev, javno in odkrito
priznati ter izreči boj resnici in
pravici ter obenem vsemu nara-
du. Če bi ta požrtvovalni mož
prepovedal parizanski laži
»Vestnik«, katerega celo njegovi
pajdaši priznavajo za eno veliko
laž, bi napravil gotovo veliko u-
slugo, ne nam, ker ga ne prizna-
vamo, ampak njihovim financij. Tu-
di iz tega smo spoznali, da ko-
munisti, kakor prejšjo po našem
življenju in imelju, tako preži-
vo po »Goriškem listu«, ker nam
je edina obramba in edino sred-
stvo v boju proti domačim bol-
ševikom. Njegovo temeljito pra-
vično obsojanje in tolmačenje
našega čula in želje naše naj-
ostrejšje orožje, katerega se bo-
mo posluževali do končnega iz-
trebljenja komunistične kuge iz
naše grude. Njemu bomo sledili,
ker je naš edini pravi kažipot v
srečnejšo, z ljubeznijo prežeto, z
vero v Boga povezano skupno
bodočnost vsega slovenskega
naroda.

Domačin.

TOBACNE KARTE IZGUBLJAJO VELJAVO

Pokrajinski prehranjevalni ur-
rad poroča, da zaradi naredbe
višjih oblasti izgubijo veljavo vse
tobacne nakaznice, ki so sedaj v
obloku. V kratkem bodo izdane
nove nakaznice.

Komunisti odvajajo dekleta

Iz dobro urejevanega glasila Slo-
venskih narodnih straž na Primor-
skem »Mi gremo naprej«, ki je 25.
oktobra t. l. izšlo s posebno jubilejno
številko na 12 straneh, posnemamo
naslednje poročilo, ki nam zgovorno
prikazuje, kakšnih metod se poslu-
žujejo komunisti tudi na Primorskem:
»Primorski komunisti nočejo za-
ostajati za dolenjskimi in hočejo vse
zamuje iz zadnjih dveh let sedaj
kar na hitro nadoknaditi ter čim pre-
je »osvoboditi« že itak tolikanj trpeče
primorske Slovence njihovih domačih
in življenj. Zadnje mesece prodirajo
vedno bolj pogosto glasovi o pokoljih,
požigih in ropih v primorski »republi-
ki«, glasov, ki dajejo slutiti, da hočejo
komunistični tolrovaji tudi Primorsko
vistosmeriti z Dolenjsko, zlasti v po-
gledu razdeljanj in krvnih žrtv.

Toda ne samo umori, požigi in ple-
njenja so prišli na dnevni red komu-
nističnega »osvobodjevanja«, temveč so
komunisti uvedli tudi docela novo pa-
nogo svojega »osvobodilnega« udele-
stevanja: lov na dekleta! Zlasti v idrijs-
kem kotu je postal ta komunistični
sport kaj priljubljen in doslej tudi
uspešen. Toda za čudo: tolrovaji ne
pobirajo svojih rdečih deklet, temveč
zloji »belke«, kakor nazivajo vsa de-
kleta, ki so ohranila v sebi še čast in
ponos slovenskega dekleta. Tako so v
minulem tednu nasilno odpeljali z do-
ma 19-letno Kogovšek Slavo iz Za-
vratec, ki je malo prej vrgla iz go-
stilne znana komunistka Prekova in Go-
šarja iz Izgorij vsled česar sta ji bila
zagrozila, da ji bosta »že pokazala«. Še
isti večer so odpeljali — tudi iz Za-
vratec — 18-letno Pelhan Pavlo. Ista
usoda je zadela 18-letno Slavko
»Gore« z Gore in 28-letno Francko
Gantar z Jeličnega vrha. Naslednjega
dne so iz Zirovnice odpeljali 40-letno
gospodnjo Anico Seljak, kot zadnjo
pa so nasilno odpeljali 20-letno Mi-
lanu Pepeco iz Spodnjega Vrsnika. Ko-
munistični razbojniki so poleg prišli
še po njeno sestro, ki pa jim je pra-
vočasno ušla.

Vsa ta dekleta so rdeči tolrovaji od-
peljali proti Cerklenu, kjer so zapir-
li, vendar se še ne va za njih končno
usodo.

Zanimivo je, kako ljudstvo na »o-
svobojevanem« ozemlju tolmači to brez-
vestno in zločinsko odganjanje deklet.
Mnenja, zakaj pobirajo mlada dekle-
ta, so trojna: 1. Dekleta potrebujejo
za talke zaradi aretačij terencev in
terenk. 2. Po komunističnih glasovih
hočejo tolrovaji osnovati »babjo bri-
gado« iz 500 deklet, ki naj bi nado-
mestila že izginule »bombaše«, da bi
jurišale na domobranske posadke,
predvsem na nezavzetne Velharše. 3.
Sedaj, ko po vseh domačijah pridno
žgejo žganje, rabijo komunistični raz-
bojniki, ko se ga pošteno navlečejo,
mlada dekleta za družbo in še za kaj.

To je idrijski glas! Naj bo tako
ali tako, dobro vemo, da ta mlada in
poštena dekleta ne čaka nič dobrega.
To dokazuje tudi dejstvo, da hodijo
odlej vsa dekleta z »osvobojevanega«
ozemlja, med njimi celo »rdečke«,
spet v kraje, kjer so posadke Slo-
venskih narodnih straž. Tolrovaji pa naj
zapomnijo, da bo stražarska pesi zna-
la hitro in učinkovito masševati komu-
nistična zverinstva!

Ista številka lista »Mi gremo na-
prej« prinaša tudi obširno poročilo o
brezupnem komunističnem napadu
na Velharše pred nekaj tedni. Kakor
je znano so tedaj komunisti utrpeli
zelo hude izgube.

Narte Velikonja:

Vesele zgodbe z Goriške

ODLIKOVANJE.

Znani skladatelj V. V. je živel
za prve svetovne vojne blizu
fronte ter bil neki večer povabljen
k častniški mizi. Po večerji
je šel primerno razpoložen spat.

Ni minila ura, ko je začel so-
vražnik obstreljevati kraj z gra-
natami. Častniki so bili vsi iz se-
be, poveljniku so svetovali, naj
kraj izprazni, ker bo vsak čas
porušen. Poveljnik se je še po-
mišljal, ko mu je nazadnje šnila
v glavo misel, da je na vsak na-
čin treba pogledati, kaj in kje je
župnik.

Ker je nekaj častnikov stano-
valo v župnišču, je bilo treba sa-
mo pogledati v župnikovo stano-
vanje. Župnika niso mogli najti
nikjer; mislili so že, da jo je že
sam ucvrl iz hiše. Nazadnje so
vdrli v spalnico in našli V., ko je
smrčal na postelji.

»Dokler župnik smrči na po-
stelji, ni nič hudega. Ostanemo!«
je odločil poveljnik. Tako so o-
stali. V. je bil predlagan za viso-
ko odlikovanje in red tudi dobil.

Če ga danes vprašaš, zakaj in
kdaj je bil odlikovan, pravi:

»Enkrat edinkrat, a še tistikrat
za spanje in smrčanje!«

MOLK

Vad, učit. Kutina je oče spravi-
l za mesec dni k stricu na Salzburško,
da bi se naučil nem-
ško.

Stric ga je sprejel in tolkel do-
mače bovško narečje, da je fant
razumel.

»Toda«, je dejal, »samo dons še
po domače, potem pa samo
nemško!«

»Oh, stric«, je dejal Kulin. »po-
tem bova pa cel mesec molčala!«

VOŠČILO ZA GOD.

Stari poštar Logar prešerno
sedi v uradu. Prav ta čas je od-
hajala pošta. Pripovedoval je
Trebšetu, kako je polegnil ljudi,
ki so stavili v loterijo. Trebše pa
ne bodi len, je pogledal naglo v
koledar:

»Julij bo sv. Jožef. Čenčiču je
treba voščili za god!«

Čenčič je bil poštar v sosednji
vasi.

»Saj res«, je dejal Logar, ko je
avlobus že trobil. »Počakaj; kar
napišem!«

In je napisal na karti:

»Voščim Ti vse najboljše za
jutrišnji god. Naj Te tvoj poltron
sv. Jožef ohrani še mnogo let!«

Sprejaj pa je napisal naslov:

»Gospod Anton (kakor mu je
bilo ime) Čenčič, poštar v Trgu.«
In je izročil karti šoferju.

SNUBITEV

Prof. Orešec je bil samec; pri-
atelj: med njimi prof. Novak in

Santel, so sklenili, da se mora
oženiti. Na ženskem učiteljsku je
bila že bolj priletna učiteljica
Baubela. Izvedeli so, da bi se
rada poročila. Povedali so to tu-
di Orešču in ga pridobili, da jo
bo obiskal. Res so se vsi pripra-
vili na obisk in morda tudi na
snubitev. Baubela je čakala v
svoji najlepši, dasi staromodni
obleki. Šel je prof. Novak, šel
prof. Santel in šla žrtv prof.
Orešec. Toda pred vrati je Ore-
šec zaostal, da morata naprej
ona dva, kajti on jo je sicer videl,
on se je pred leti že predstavil,
toda gotovo je že vse pozabila.

In sta se dala opelnajsliti. Slo-
pila sta naprej — in Novak, ki je
bil bolj zgovoren, je stegnil roko
in dejal:

»Menda že poznate našega ko-
tega Orešca, vendar dovolite, da
vam ga predstavim in —«

Obrnil se je, a zamahnil v praz-
no: Orešec jo je bil popihal že
pred vrati in umrl kot fant nad
osemdeset let star.

CLERI IN ZVONEC.

Profesor Cleri je stopil v raz-
red in zaslišal drobno zvonjenje.

»Kaj je to?« se je zdrznil.

»O, to je cesna železnica!«
smo vsi zavpili na glas.

Začel je izpraševati, ko se je
spet oglasil zvonček.

Cleri je prisluhnil.

»Ne, to ne more biti cesna že-
leznica!« je zarohnel skozi nos.

»Pa je, pa je!« smo zavpili.

Cleri pa se ni dal premoliti.
Začel je izpraševati od učenca
do učenca, če zvoni on. Tako je
prišel tudi do listega, ki je imel
na nogi navezane nit, da je z njo
poganjal zvonček, ki smo ga na-
vezali v peči.

»Ali zvonile?« je zarohnel.

»Ne jaz, gospod profesor!« je
vstal oni in poganja iz nogo
zvonček, da je še bolj zvonil ko
prej. »Zvonec, zvonec!«

»Zvonec zvoni na cestil!« smo
vpili drugi.

In Cleri je bil sveto prepričan,
da je fant nedolžen.

Vesti iz Trsta in okolice

Trst - mesto dveh patronov

Kdo pač ne ve, da je patron Trsta svetli Jusi? Saj vse v Trstu govori o svetlem Jusu. Mestni grad je posvečen njemu, himna mesta govori o njem. Tržačani si ne more misliti svojega mesta, ne da bi pri tem mislil na sv. Jusa in na njegov god — dne 3. novembra — je Trst vedno praznično razpoložen. Celo vojna ni mogla vplivati na to praznično razpoloženje, ker ta praznik čulijo Tržačani v duši. Zunanja oblika praznovanja se je sicer morala vdati omejitvam, ki jih narekuje vojna in praznovanje tega svetnika je preteklo tiho in brez hrupa, toda dan sv. Jusa ni nikakor šel mimo nas neopažen. Nekdaj ni bilo tako. Ni bilo sicer posebnih navad in ceremonij na ta dan, vse se je omejevalo na cerkvene obrede, ki so v navadi ob proslavah krajevnih patronov, na kakšno uradno mesno manifestacijo. S tem je bil uradni del praznika opravljen. Toda resnično ljudsko praznovanje se je videlo na ulicah, v gostilnah, v izredno veselim razpoloženju množic, v pelju in na obrazih. Brezdomno bo zanimalo bralce, kdo je sploh bil sv. Just in zakaj je postal patron Trsta. Zgodovina poroča o tem sledeče:

Ko je rimski cesar Dioklecijan zapovedal pod smrtno kaznijo, da morajo vse rimske province žrtvovati bogovom, je živel v Trstu pravičen in dober mož. Ime mu je bilo Just. Bil je vzgojen v krščanski veri in to tudi širil in pridigal. Tedanji cesarski namestnik Manzano, ki je bil vnet oboževalec bogov je zvedel za kristjane Jusa in ga dal poklicati pred se in mu ukazal, da žrtvuje bogovom. Seveda se Just ni dal k temu prisiliti in zato ga je cesarski namestnik obsodil na smrt. Dal mu navezati na vrat svinčene uteže in tudi na roke in noge in ga vreči v morje.

Isto noč pa se je mučenik pojavil škofu Sebastijanu v snu in mu naročil, naj gre na obalo, kjer bo našel njegovo telo in naj ga pokoplje. Škof je ubogal in res našel truplo, ki ni bilo več obteženo s svinčcem. Dal je truplo svehano pokopati. Po zmagi krščanstva pa je bil Just prazničen za svetnika in Trst si ga je izbral za zaščitnika. Od takrat je Trst mesto svetlega Jusa.

Toda Trst ima še enega svetnika kot zaščitnika in ta ni tako znan, četudi najvidnejši znak mesta Trst — helebarda na rdečem polju tržaške zastave — pripada njemu. To je sv. Sergej. Tega pa Trst ne praznuje in nihče skoro ne ve, kdaj je sploh njegov god, razen fliših seveda, ki nosijo njegovo ime. Seveda spada

ludi Sergej v cerkveno zgodovino, iz katere posnemamo o njem sledeče:

Sergej je bil po rodu Rimljan, vršil pa je v Trstu vojaško častniško službo in bil kristjan. Po svojem povratku v Rim, je tudi Sergej moral nastopiti pod mučencev. Cesar Maksimilijan mu je dal obuli »visoke čevlje« ki so bili polni žebeljev, da mu s krvjo pride iz telesa tudi krščanska vera. Ker pa se navzlic strašnim bolečinam ni hotel odpovedati krščanski veri, je bil obglavljen. Toda pri svojem odhodu iz Trsta je bil obljubil Tržačanom, da jim, ako bo moral umreti radi vere, pošlje svoj spomin in znak. In res — dne 7. oktobra 289, točno ob uri, ko je bil mučen, je padla v Trstu na sredo mesta z neba njegova sulica. Od tega dneva ima Trst starodavni znak na svojem praporu in na ščitu — helebardo, ki že sama označuje Trst. Sulica pa hrani tržaška cerkev kot oboževano relikvijo, ki jo Tržačani nosijo po vseh cerkvenih procesijah.

Trst ima torej dva patrona, katerih eden je bolj javen in ljudstvu namenjen in ki ga Tržaško ljudstvo tako časti, da njega ime sploh istoveti z imenom ljubljenejega mesta. Drugi je bolj intimen. Njemu je mesto posvečilo kar je meslu najsvetejše: svoje simbole. Rudeč, kakor kri mučenika je tržaški prapor in na sredini njega se vseh bela helebarda, ki znači: Trst. (lojce)

KOMUNIZEM JE V BISTVU PROTI ČLOVEŠKI SISTEM. ZATO NE MORE IN NE BO MOGEL URESNIČITI SVOJIH TEŽENJ NITI NA GOSPODARSKEM PODROČJU.

SMRTNA KOSA

Te dni so umrli v Trstu: 56letna Terezija Batič, 60letni Ognjeslav Sanci, 17letna Jola Cunja, 76letna Antonija Anič-Hrovalin ter 21letna Nives Mozelič.

POROKE

V Trstu so se poročili uradnik Marij Lombardo in nameščenska lida Zigon, zasebnik Bruno Volarič ter uradnica Vinicija Marinič.

SMRTNE POSKODBE

je dobila 42letna Izabela Saladin iz ulice Mlin na veler 56. Padla je v bližini Orljana iz železniškega voza. Prepeljali so jo v tržaško bolnišnico, kjer pa je kmalu po prevozu podlegla za poškodbami.

TATVINA ŽIVIL

Dosedaj še neznani tatovi so vdrli v neko mesnico v ulici Uldine ter od tam odnesli 19 kg mesa ter 26 kg slanice. Poleg tega so odpeljali še eno kolo.

ROPARSKI NAPAD

Ko se je vračala iz nekega zaklonišča, je bila napadena 45 letna Marija Giulio. Neznani napadalec ji je odvzel torbico, v kateri je bilo vrednosti za 25.000 lir. Policija je že na sledi roparju.

Nasveti za hišo

O kuhanju in pečenju kostanja

Zdaj, ko je čas kostanja, bi gospodinjke lahko izrabile ugodno priliko in ga pripravile za večerjo. Poleg kostanja lahko servirajo kavo ali čaj in preprosto večerjo je gotova.

Ni vseeno, kako kostanj kuhamo in pečemo, kajti pri tem lahko izgubimo ali pa dobimo svoj okus.

Neolupljen kostanj kuhamo v pokriti posodi in sicer v slani vodi, ki smo ji dodali malo kumina. Ko je kostanj mehak, ga odcedimo in vlijemo nanj čisto, vročo vodo. Serviramo ga v skledi s pokrovom.

Kostanj pa pred kuhanjem lahko tudi olupimo. V tem primeru prilijemo le toliko vode, da je kostanj z njo pokrit. Ko voda zavre, postane rjava in grenka, zato jo moramo odliči in naliti sveže, a manj kot prej. Šele sedaj pridamo malo soli in kumina, kostanj dobro pokrijemo in kuhamo približno pol ure. Nato ga odcedimo in mu odluščimo tanko kožico.

Če ga serviramo k čaju ali sladkim jedem, ga kuhamo v sladki vodi s koščkom vanilije ali z janežem. Lahko ga serviramo tudi k mesnim jedem. Tedaj odstranimo kuhanemu kostanju še kožico in ga parimo z malo masla, najrajši z malo masla in juhe.

Pred pečenjem napravimo vsakega kostanja na ploščati strani majhno zarezo in ga stresemo v prelučnjano ponev nad močnim ognjem. Med tem stresemo še par nenarezanih kostanjev in ko začne ti glasno pokati, je kostanj pečen.

V sili pa ga lahko pečemo tudi na zelo razbeljenem štedilniku ali v pečici. S pečenjem kostanja si najrajše preganjajo dolg čas otroci ter dedki in babice, jemo ga pa radi prav vsi in ga zalivamo z novim vinom.

KUNCJI PAPIKAŠ

Na masti oprajam čebulo, pridam na koščke zrezano meso, paradižnik, papriko in moko, vse prepražim in zalijem s potrebno vodo. Ko je meso mehko, dodam po možnosti majhno kisle smetane ali zajemalko mleka ter prevrem, na mizo postavim z žličniki, špageti, žganci in podobnim.

SE ZELENE PARADIZNIKE

porabimo za solato. Zrežemo jih na rezance in jih zmešamo z narezano papriko, zeljato in zeleno solato, čebulo in krompirjem ali fižolom ter zabelimo z oljem in kisom. Takša mešana solata je zelo dobra in zdrava.

ZELENJADNI VRTICEK V KUHINJI

Kjer ima gospodinja količjak veliko kuhinjo na razpolago, si lahko pripravi majhen zelenjadni vrtiček, bodisi na oknu, bodisi na kakem stojalu ali kjerkoli. V male, lične zabojke preseje prsti in zagrebe vanje močne korenine peteršilja, par gomoljev zelene, korenino drobnjaka in par korenin pastinaka. Na tplem začne zelenjava hitro poganjati in zelene zašembe je vedno dovolj v hiši. Ako ni

dovolj prostora za zabojčke, pa vsaj v cvetlične lončke namestimo par korenin vsake posamezne zelenjave. Korenje in črna redkev pa hranimo na hladu v pesku, ker ne sme odganjati. Krompir prav pičlo potresemo z živim apnom plast za plastjo; apno vsrkava vlago, zato krompir ne gnije.

OBLEKO SHRANIMO ČEZ ZIMO

Poletno in jesensko obleko smemo spraviti preko zime samo popolnoma čisto. Bluze in obleke iz pralnega blaga treba vsekakor pred shranitvijo oprati, tudi če niso zelo umazane. Jesenske obleke, ki jih pozimi ne nosimo, a se ne dajo priti, dobro, stepemo in skratčimo, odstranimo seve vse madeže in obesimo obleke za nekaj ur na preprih, da se temeljito prezračijo. Potem šele jih lahko spravimo.

Toplota vode je pri pranju barvastih oblek vključno tili hvalisanim »indanthrene« barvam zelo važna. Gorka je lahko samo toliko, kolikor strpi roka, nikakor pa ne vroča. Finejše blago peremo z milnimi luskami, ki jih prej raztopimo v gorki vodi. Seveda, če jih še imamo. Navadne komade pa peremo z milom, ki ne sme biti ostro, ali s perilnimi praški. Te vrste perila ne menčamo, ampak ga samo stiskamo in tlačimo, da obleke ne raztegnemo. Izpiramo samo v mehki milni vodi. Trda voda in mizla voda nikoli dočeka ne odpravi mila. Tudi ostanejo pri izpiranju z mizlo vodo v blagu ostanki apna, raztoplje-

nega v trdi vodi, kar skvari obleko. Oprano in prav nalikno očeto obleko zavijemo parkrat po vrsti v debele, suhe ruhe, ki polagoma vsrkavajo vso mokroto. Obleko vsakokrat lepo nategnemo in ji damo prvotno obliko. S takim ravnanjem dosežemo, da se obleka ne vskoči. Obesimo jo na širok obešalnik, ki ima dovolj široke in pravilno oblikovane rame, naravnamo rokave, šive, robove in izrez pri vratu ter sušimo obleko na preprihu.

Pri polvolnenih ali popolnoma volnenih oblekah treba vse masne ali kakršne koli druge madeže zaznamovati z belo nitjo, da na onih mestih posebno skrbno in dalje časa snazimo.

VSI ZDRAVI ODPADKI OD SADJA, kakor olupki, peščica, pečke in koščice se dajo koristno uporabiti. Prav tako ne zamažemo nezrelega sadja, izbirka, raznih odmečkov pri sušenju itd. Vse to da izvrstno hladetino (želatino), ali pa se uporabi sproti za razna sadna jedila. Pečke in koščice pa kupujejo drevosničarji za seme. Nabirajo in vedno uporabljamo vse užitne divje plodove naših gozdov in grmovja, ki zorijo na jesen, kakor na pr. brusnice, bezgove in šipkove jagode, ostrožnice in lešnike.

Širite „Goriški list“

KMETIJSTVO:

Napake pri sekanju gozdov

Pri izvrševanju sekanja posameznih dreves je treba opozoriti posebnika na nekatere napake, ki ga prikrašajo za izdatno mero pri izkupušču. Drevo moramo posekati kolikor mogoče nizko pri tleh. Nič lesa ne sme iti v izgubo. Zlasti pri drevmu, ki je lepe rasti in dobro plačane lesne vrste. Na vzornih posestvih sekanje manj kot pol pedit nad zemljo. Delo je resda težje, toda se izplača. Edino kjer je na pobojnih treba varovati tla pred rušenjem in udiranjem, so višji panji opraviljivi in potrebni. V ravninah koder je kurivo drago in pri dragocenih vrstah lesa bomo celo podzemelske dele debela (korenine) odkopali in izkoristili.

Debilo mora biti skrbno odsekano in odžagano. Na prerezani ploskvi ne sme biti šopov trska, ki so se izpulili pri padanju iz debela in ki širijo včasih po meter daleč iz štor.

Pri podiranju dreves moramo paziti tako na drevo samo, kakor tudi na njegovo okolico, da oboje čimbolj obvarujemo škode. Da se drevo ne prelomi, ne sme pasti preko jame ali dolinice. Da bi bil padec manj silovit, ga usmerimo na posevnih tleh navzgor, ne navzdol. Smer padca moramo vedno dobro izbrati in ga skušati tako urediti, da ne poškodujemo sosednjega drevesja in ne polomimo mladega naraščaja. Da bi bilo pri podiranju manj škode, poseka skrben gospodar vejčevje še na stoječem drevmu, če je potrebno.

Za sekanje izbirajmo vedno dobre in izkušene delavce, ki jih poznamo. Tuji sekači se ne bodo potrudili ali pa tudi ne bodo znali izvršiti sekanja lepo in tako, da ne bi poškodovali niti posekanega lesa niti gozdnih tal.

Za dosego boljše donosnosti pridelka in za ohranjanje gozda je važen tudi čas, ko izkopiščemo les. V mnogem oziru je najboljši, da izberemo za sekanje in za spraviljanje lesa čas, ko varje snežna odeja tla pred poškodbami in ko drevesna rast počiva, to je pozimi. Vendar pri visokem snegu ne bomo sekali, ker ne zasežemo de-

beli dosti globoko pri tleh. Ravno tako bomo opustili sečnjo pri hudem mrazu, ker je les takrat krhek in rad razpoka. Veje in debela podrašč ob močnem mrazu niso prožne in se lomijo.

Čas sekanja je treba tudi tako izbrati, da se posekan les polagoma in postopoma suši. Od tega je precej odvisna kakovost lesa.

Drevo se navadno prepozno začno pripravljati v gozdu, kar ima za posledico, da se ne posuše zadosti. Kurivo je treba začeti izsekavati v gozdu že kakih šest mesecev pred porabo.

Les, ki je namenjen za prodajo je treba tudi prebrati (sortirati). Les za žago ločimo od lesa za tramiče, za janski les, za celulozo itd. Vsako vrsto (sortiment) razdelimo zopet po debelini in dolžini. Nazadnje ga zvrstimo še po kakovosti. Drevo razdelimo na lepa, debelejša, cepljena dreva, na slabša cepljena dreva in na okroglice.

Pri izdelovanju posameznih izdelkov se moramo strogo ravnati po navadah (uzansah), ki so v trgovini običajne. Hlepti na primer ne smejo biti krajši kot 4 metre, dreva ne manj ne več kot 1 meter itd., sicer jih bomo mogli prodati le težko ali po slabih cenah.

Pri prodaji se moramo držati nekaterih načel, katerih ne smemo v nobenem slučaju opustiti. Tako moramo vedno — kadar ne sekamo sami s svojimi delavci — zaznamovati trgovalce drevesa, ki jih sme ali mora posekati. Dreve moramo izmeriti predno go prodamo, sicer pride čisto do sporov in pravnih, oškodovan pa je navadno prodajalec. Po izborno je tudi napraviti s kupcem pisмено pogodbo. Pogodba mora biti jasna glede vrste blaga, plačilnih pogojev, časa oddaje, spravila itd. Ne podpisuj pogodb, ki ti ni popolnoma razumljiva! Naj še omenim, da pameten gospodar ne bo nikdar prodal lesa »počeze«, ker je to nevarno za gozdnega lastnika in za gozd sam.

Odgovorni urednik: Dr. Milan Komar -Gorica

Na srebrni obli

Brez primere laže kakor mi prenašajo tudi podnebeje. Pripeka jih ne oslabi tako hudo kakor nas, ne povzroča jim take razdraženosti in zaspanosti kakor nam. Najbolj pa me preseneča, da mnoga laže prenašajo mraz kakor mi. Zjutraj, ko je najhujši, često kar iz svojih postelj stečejo na dvorišče ali celo kam dalje, dočim tvegamo mi kaj podobnega le v skrajni sili.

Pobudo za take pohode daje vedno Tom. Starejši deklici samo capljata za njim in ravno tako matori Zagoraj. Žene jih, kakor vse kaže, samo slepa navezanost na tega dečka. Ta pes in tedve deklici so neločljivo Tomovo spremstvo...

»Skraja sem mislil, da se hodijo kepat v kopneči, mehki sneg, ali pa nemara drsat na zamrzlo morje. Kmalu pa sem se uveril, da hodi mala tovarišija pod Tomovo komando v tako ranih urah nikamor drugam ko na — lov! Čudno, da se mi nismo česa takega domislili! Ponoči se vse živali

zalezejo pred mrazom v zemljo in zaspe.

Tom je to izvolal s pomočjo Zagoraja, ki ima sijajen nos. Stikal je pod snegom za brlogi živali in jih pokončeval, preden so se utegnile predramiti. Meso teh živali je, kakor sem že omenil, res neužitno, a njihovo krzno in njihova roževina, podobna želvinci, nam daje prav trpežne kožuhe ali obleke. Podnevi je lov sila težaven, ker so se živali navadile previdnosti pred nami in pred psi, ki jih zalezujejo. Kako me je potemtakem iznenadil Tom, ko mi lepega jutra pri trese cel vrsto kož, nekaj šele odrlih, večji del pa že ustrojenih! Te so bile plen že prejšnjih lovov. Fantič je videl, kako smo kože, odrte z ubitih živali, z ostrimi školkami ostrgali in ustrojili s soljo, ki je je bilo v morju na pretek. Zapomnil si je vse to, se lotil dela na svojo roko in ga opravil nič slabše od nas.

Ne manjka mu spretnosti. Z osmim leti je že natanko spoznal naše delavnice ter razumel svrhu in pomen vsake naprave, koristnost vsakega orodja in vsake snovi. Jaz sem prevzel učiteljski posel, toda knjige mu ne diše kaj prida. Zaverovan je v vse, kar ima praktično vrednost, za vse drugo mu ni dosti mar. Hotel sem ga naučiti zemljepisja, zgodovine raznih narodov na Zemlji, spoznaniti ga z deli

velikih pisateljev, dostopnih njegovemu razumu, a kmalu sem spoznal, da vse to nič prav ne mika dečka, sicer tako vedoželjnega na vseh drugih področjih. Najprej sem vztrajal pri pouku, odnehal sem šole, ko je med neko uro kar v celo usekal:

»Striček, čemu mi vse to pripoveduješ?«

Kaj mu naj bi bil odvrnil? Saj res — čemu vse to? Pa me je spet podrezal:

»Vse, kar mi praviš, je baše res tam na Zemlji, ki sem jo, kolikor vem, videl takrat na najinem izletu kakor veliko, svetlo rešeto — od tam si prišel tudi ti, stric, ali ne?«

»Da, to je na Zemlji, odkoder sem prišel jaz in odkoder izhajajo vsi ljudje.«

Deček me je pogledal, kakor da okleva, ali naj zine, kar ima v mislih, naposled pa se je le opogumil:

»A jaz ne vem, stric, ali je vse to res.«

Zadela me je ta pripomba, tako naravna pri otroku, ki mu pripoveduješ o stvarih z daljnega planeta, ki ga je videl samo enkrat.

»Mar si se kdaj prepričal, da ne govorim resnice?«

»Ne, ne, nikoli!« je pohitel, nato pa bolj tiho dodal:

»Toda prepričati se ne morem, da mi govoriš resnice...«

Potegnil sem iz žepa svojo uro:

»Veš, kaj je to? Ura... Mar misliš, da znamo jaz ali Peter ali tvoja mama napraviti take strojčke? Poznaš tudi knjige, ki jih mi ne tiskamo, astronomske priprave, ki jih nismo napravili mi. Odkod naj bi se vendar vzelo vse to, če bi tega ne bili prinesli s seboj z Zemlje? Ali če smo prišli z Zemlje, moramo tudi vedeti, kako je tam in kako je tam bilo.«

Dečko se je zamislil.

»Jaz pa, kaj ne, jaz ne pridem na Zemljo nikoli? Jeli?«

»Ne, nikoli.«

»No, veš kaj, striček, potem pa me raje nauči, kako se delajo takele zvezke in takale povečevalna stekla. Kaj bi mi govoril, kako se vozijo iz neke Evrope v neko Ameriko, ali kakšne je uganjal tisti Aleksander Veliki in oni drugi, no — Napoleon...«

V sebi sem moral fantu pritegniti. Tom nikoli ni bil tam in nikoli tam ne bo, čemu bi mu torej tvezil o stvarih, ki zanimajo mene samo zato, ker sem po rodu z Zemlje. Kaj bi mu hrasilo podobno znanje? Če pa bo hotel on ali njegovo potomstvo kaj izvedeti o njej, o kateri se bo vedelo, da je mati človeškega rodu in da jo lahko ugledajo z meje mrtve pušave, bodo vendar lahko segli po teh knjigah, ki smo jih bili pripeljali s seboj, knjigah, ki bodo zares bolj čarobne

za bodoče Lunjane, kakor so za Zemljane najbolj fantastične pravljice iz Tisoč in ene noči.

Posihmal sem sklenil učiti Toma samo tisto, kar bo imelo zanj resnično vrednost v prihodnjem življenju. Takega učenja se je odklenil z izrednim veseljem. Hlastno je požiral vse, če je le spoznal, da mu utegne koristiti. Tako ga je zvezdoslovje skrajša le malo mikalo, z vso vmeno pa se ga je lotil, ko sem mu pojasnil praktične koristi, ki jih bo od njega imel pri določevanju višine zvezd in pri orientaciji.

Brez knjig, ki ostanejo za nami, bi brez dvoma propadel še tisti drobni duhovni kulture, ki smo ga prisneli s seboj, kajti vsekakor zmožni, a presenetljivo trezni Tom bi ga ne znal ohraniti in izročiti novim rodovom. Jaz pa sem v mislih venomer pri teh novih rodovih. Zelim, da to ne bi bili divjaki. Naj vedo, da je človeški duh mogočen, da ustvarja velike in lepe reči, da išče večno misel v zlatem prahu zvezd in v sebi samem sredi telesnih žil in mišic, da more vroče požetiti pravico zaradi pravice in lepo zaradi lepega, da je duh najsijsnejše orožje v spopadu človeka s naravo; naj se nauče ceniti tega duha in izkoristiti njegovo moč.

(Nadaljevanje sledi.)